РЕЦЕНЗІЯ
кандидата юридичних наук, професора Мердової Ольги Миколаївни на дисертацію Шлеги Дениса Олексійовича «Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України», представлену на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми дослідження. Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження Д.О. Шлеги зумовлена низкою об'єктивних чинників теоретичного, нормативно-правового та практичного характеру, які в сукупності підтверджують своєчасність і необхідність даного наукового пошуку.

Сучасні виклики національній безпеці України, зокрема збройна агресія Російської Федерації та введення воєнного стану, кардинально змінили роль і значення Національної гвардії України в системі сектору безпеки і оборони держави. Трансформація функціонального призначення цього військового формування з правоохоронними функціями від переважно превентивно-охоронної діяльності до активної участі у протидії збройній агресії, забезпеченні правопорядку в тилових та прифронтових територіях актуалізує необхідність переосмислення його адміністративно-правового статусу. В умовах воєнного стану Національна гвардія України виконує подвійну місію: з одного боку, забезпечує публічну безпеку та правопорядок, охороняє стратегічні об'єкти, реагує на кризові ситуації, з іншого – бере безпосередню участь у бойових діях, спеціальних операціях, протидії диверсійно-розвідувальним групам. Така дуальність функцій вимагає чіткого законодавчого врегулювання меж повноважень, механізмів застосування сили та взаємодії з іншими суб'єктами безпекового сектору.

Євроінтеграційні процеси в Україні та прагнення держави до членства в НАТО вимагають приведення правового статусу, організаційної структури та функціонального призначення Національної гвардії України у відповідність до європейських і євроатлантичних стандартів. Аналіз досвіду функціонування аналогічних військових формувань з правоохоронними функціями у країнах-членах НАТО, зокрема Національної жандармерії Франції, Карабінерів Італії,

Федеральної поліції Німеччини, Національної гвардії США та Польщі, свідчить про необхідність імплементації кращих практик щодо розмежування компетенції між військовими та правоохоронними структурами, запровадження багаторівневої системи демократичного контролю – парламентського, судового, громадського – та удосконалення механізмів підзвітності. Однак механічне запозичення зарубіжних моделей без урахування специфіки українських реалій, особливостей правової системи та воєнного стану є неприйнятним, що вимагає ґрунтовного наукового аналізу можливостей адаптації позитивного міжнародного досвіду.

Особливої уваги заслуговує проблема фрагментарності і концептуальної незавершеності чинного законодавства, що регулює діяльність Національної гвардії України. Закон України «Про Національну гвардію України» від 13 березня 2014 року, незважаючи на численні зміни та доповнення, не охоплює вичерпно нові виклики воєнного стану, що виявляється у відсутності чітких положень щодо застосування сили в особливих умовах, меж повноважень з обмеження прав і свобод громадян, невизначеності ролі у забезпеченні правопорядку на звільнених територіях, взаємодії з іншими силовими структурами. Адміністративно-правове регулювання діяльності Національної гвардії формується системою норм адміністративного, військового, кримінального та конституційного права, що породжує колізії та прогалини у правозастосуванні. Це створює правову невизначеність, ускладнює взаємодію з Національною поліцією, Збройними Силами України, Державною прикордонною службою, органами місцевого самоврядування, створює ризики порушення конституційних прав людини.

Подвійна природа Національної гвардії України як військового формування з правоохоронними функціями породжує не лише практичні, але й фундаментальні теоретичні проблеми визначення її місця в системі органів державної влади. Поєднання класичних правоохоронних функцій – забезпечення публічної безпеки, охорона публічного (громадського) порядку, захист об’єктів критичної інфраструктури, участь у запобіганні та припиненні правопорушень –

із військовими завданнями щодо участі у бойових діях, антитерористичних і контрдиверсійних операціях, захисту державного суверенітету та територіальної цілісності вимагає наукового обґрунтування оптимальної моделі правового статусу. Така модель має забезпечити баланс між ефективністю виконання завдань національної безпеки і дотриманням демократичних принципів, верховенства права та гарантій конституційних прав і свобод громадян.

Аналіз наукової літератури свідчить про недостатність комплексних досліджень адміністративно-правового статусу Національної гвардії України в сучасних умовах. Відсутність системного дослідження адміністративно-правового статусу Національної гвардії України в умовах воєнного стану, з урахуванням її трансформованих функцій, нових викликів національній безпеці, необхідності розробки концептуальних засад подальшого розвитку становить суттєву прогалину в адміністративно-правовій науці, що потребує негайного заповнення.

Підсумовуючи викладене, слід констатувати, що актуальність дисертаційного дослідження Д.О. Шлеги визначається гострою суспільною потребою в удосконаленні адміністративно-правового статусу Національної гвардії України в умовах воєнного стану, необхідністю приведення національного законодавства у відповідність до європейських і євроатлантичних стандартів, наявністю прогалин і колізій у чинному законодавстві, недостатністю комплексних наукових досліджень зазначеної проблематики, а також практичною потребою в розробці конкретних науково обґрунтованих рекомендацій щодо оптимізації організаційно-правових засад діяльності Національної гвардії України. Дисертаційне дослідження є своєчасним, має вагоме теоретичне і практичне значення для розвитку науки адміністративного права, вдосконалення законодавства та підвищення ефективності діяльності Національної гвардії України як важливого суб’єкта забезпечення національної безпеки держави в умовах сучасних викликів і загроз.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Дисертаційне

дослідження Д.О. Шлеги характеризується високим ступенем обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, що підтверджується комплексним методологічним підходом, ґрунтовною емпіричною базою та всебічним аналізом теоретичних і нормативно-правових джерел.

Критична оцінка попередніх досліджень свідчить про обізнаність дисертанта зі станом наукової розробленості проблеми. Автор коректно характеризує внесок попередніх дослідників у розвиток проблематики, визначає прогалини та невирішені питання, що потребують подальшого наукового осмислення. Це дозволило чітко окреслити межі власного дослідження та сформулювати його наукову новизну.

Методологічна основа дослідження побудована на поєднанні загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що забезпечує системність і глибину аналізу. Дисертант послідовно застосовує історико-правовий метод для розкриття генези становлення та розвитку Національної гвардії України крізь призму чотирьох історичних етапів. Такий діахронний аналіз дозволив виявити закономірності трансформації правового статусу цього військового формування, що є важливим для розуміння сучасного стану та перспектив розвитку.

Використання логіко-семантичного та догматичного методів при дослідженні місця Національної гвардії України в системі правоохоронних органів та аналізі адміністративно-правового регулювання її діяльності забезпечило точність понятійно-категоріального апарату дослідження. Дисертант формулює чіткі дефініції ключових понять, зокрема адміністративно-правового статусу Національної гвардії України, її завдань як довгострокових цілей організації та діяльності, принципів організації та діяльності як основних вихідних засад функціонування військового формування з правоохоронними функціями. Ці визначення є науково обґрунтованими, логічно несуперечливими та узгодженими з чинним законодавством і доктринальними положеннями адміністративного права.

Системний метод дав змогу розглянути Національну гвардію України не ізольовано, а як інтегральний елемент сектору безпеки і оборони держави, що взаємодіє з Національною поліцією, Збройними Силами України, Державною прикордонною службою, Службою безпеки України та іншими суб'єктами забезпечення національної безпеки. Дисертант переконливо обґрунтовує подвійний функціональний характер Національної гвардії, яка поєднує елементи класичних правоохоронних функцій із військовими завданнями щодо захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, участі в гуманітарних місіях, бойових діях, антитерористичних, контрдиверсійних та стабілізаційних операціях. Це положення є принципово важливим для визначення місця Національної гвардії в системі органів державної влади та розмежування її компетенції з іншими суб'єктами.

Структурно-функціональний метод використано для аналізу основних завдань, функцій та організаційної структури Національної гвардії України, а також принципів її діяльності в умовах звичайного та особливого правових режимів. Дисертант детально характеризує організаційну структуру Національної гвардії як системно цілісного та автономного суб'єкта оборонного комплексу, оперативно-територіальні об'єднання якого забезпечують регіональне управління, з'єднання й військові частини виконують бойові завдання, допоміжні елементи гарантують безперервність функціонування, а підрозділи оперативного призначення, зокрема «Гвардія наступу», формують новий підтип військових формувань. Ця характеристика ґрунтується на аналізі нормативно-правових актів, що регламентують організаційну побудову Національної гвардії, та підтверджується емпіричними даними про практику її функціонування.

Порівняльно-правовий метод застосовано для узагальнення зарубіжного досвіду функціонування військових формувань з правоохоронними функціями. Дисертант аналізує досвід провідних країн-членів НАТО – Франції, Італії, Німеччини, Канади, США, Польщі, Литви та інших, виявляючи ефективні моделі, у яких забезпечено чітке розмежування компетенцій між військовими й

правоохоронними органами, прозорі механізми їх залучення до виконання завдань у сфері публічної безпеки, належну правову регламентацію повноважень та багаторівневу систему демократичного контролю. Порівняльний аналіз проведено коректно, з урахуванням специфіки національних правових систем, історичних традицій та сучасних реалій України. Рекомендації щодо можливої імплементації позитивного зарубіжного досвіду є зваженими та реалістичними.

Достовірність результатів дослідження підтверджується ґрунтовною емпіричною базою, яка включає систематизовані статистичні матеріали про результати роботи Національної гвардії України, зведені дані опитування 180 працівників Національної гвардії України та 350 громадян. Використання соціологічних методів дослідження дозволило дисертанту врахувати думку як безпосередніх суб'єктів діяльності Національної гвардії України, так і громадян – споживачів послуг з забезпечення публічної безпеки. Це надає висновкам і рекомендаціям практичної спрямованості та відповідності реальним потребам правозастосовної практики.

Нормативно-правова база дослідження є репрезентативною та актуальною. Дисертант проаналізував Конституцію України, міжнародні договори, закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства внутрішніх справ України та інші нормативно-правові акти, що регулюють діяльність Національної гвардії України. Список використаних джерел налічує 235 найменувань, що свідчить про ґрунтовність дослідження. Аналіз законодавства проведено критично, з виявленням прогалин, колізій та суперечностей, що підвищує наукову цінність роботи.

Комплексність і системність дослідження зазначеної проблематики демонструє структура дисертації Д.О. Шлеги. Автор, розглядаючи адміністративно-правовий статус Національної гвардії України, логічно побудував роботу, яка складається з трьох розділів, що охоплюють теоретико-правові, організаційно-функціональні та прикладні аспекти функціонування цього військового формування з правоохоронними функціями.

У першому розділі автор закладає концептуальні основи дослідження, здійснюючи ретроспективний аналіз генези становлення та розвитку Національної гвардії України крізь призму чотирьох історичних етапів, визначаючи місце Національної гвардії України в системі правоохоронних органів та аналізуючи адміністративно-правове регулювання її діяльності.

Другий розділ присвячено з'ясуванню функціональних та організаційних елементів діяльності цього військового формування. Автор приділяє увагу характеристиці завдань і функцій Національної гвардії України, розглядаючи їх як довгострокові цілі організації та діяльності, що формуються з урахуванням функціонального профілю, правової природи та особливостей взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Аналізує принципи організації та діяльності як основні вихідні засади функціонування, що ґрунтуються на Конституції України, міжнародних договорах, законах та інших нормативно-правових актах. Обґрунтовує специфіку організаційної структури Національної гвардії як системно цілісного та автономного суб'єкта оборонного комплексу.

Третій розділ має виражений інноваційний та прогностичний характер. У ньому автор пропонує конкретні організаційно-правові заходи удосконалення адміністративно-правового статусу Національної гвардії України в умовах воєнного стану та досліджує зарубіжний досвід функціонування військових формувань із правоохоронними функціями, обґрунтовуючи доцільність адаптації позитивного міжнародного досвіду в українську практику з урахуванням національних особливостей та реалій воєнного стану.

Таким чином, структура дисертації є логічною, послідовною та внутрішньо узгодженою. Кожен розділ органічно доповнює попередній, поступово розкриваючи різні аспекти адміністративно-правового статусу Національної гвардії України – від історико-теоретичних основ до конкретних практичних рекомендацій щодо вдосконалення законодавства та правозастосовної практики.

Наукова новизна отриманих результатів. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи, основними публікаціями дозволяє визнати, що новизна її результатів не викликає сумніву. Наукова новизна одержаних результатів

дисертаційної роботи визначається тим, що вона є одним із перших спроб комплексного дослідження проблемних питань адміністративно-правового статусу Національної гвардії України в сучасних умовах воєнного стану та формулювання авторського бачення шляхів їх розв'язання. В роботі теоретично обґрунтовуються та переконливо підтверджуються емпіричними даними висновки, рекомендації та положення, які відрізняються новизною та перспективністю. Значну частину результатів дослідження одержано вперше, окремі положення набули подальшого розвитку та удосконалення

Погоджуючись у цілому з усіма, визначеними автором науковими положеннями, висновками та пропозиціями, вважаємо за необхідне акцентувати увагу на деяких з них, що становлять наукову новизну і мають особливу цінність як для розвитку адміністративно-правової науки, так і для вдосконалення практики діяльності Національної гвардії України.

Зокрема, заслуговує на позитивну оцінку вперше сформульоване автором адміністративно-правове розуміння місця Національної гвардії України в системі сектору безпеки та оборони держави як багатофункціонального безпекового суб'єкта, який поєднує елементи класичних правоохоронних функцій із військовими завданнями щодо захисту державного суверенітету, територіальної цілісності, участі в гуманітарних місіях, бойових діях, антитерористичних, контрдиверсійних та стабілізаційних операціях. Таке концептуальне бачення дозволяє по-новому визначити подвійний функціональний характер Національної гвардії, обґрунтувати необхідність чіткого правового регулювання її компетенції та взаємодії з іншими органами сектору безпеки і оборони, а також позиціонувати її як основний суб'єкт оперативного реагування в умовах воєнного чи надзвичайного стану. Це положення має фундаментальне значення для розвитку теорії адміністративного права в частині визначення правової природи гібридних безпекових інституцій, що поєднують правоохоронні та військові функції.

Окремо слід відзначити науково обґрунтоване дисертантом положення про те, що адміністративно-правове регулювання діяльності Національної гвардії

України формується системою норм адміністративного, військового, кримінального та конституційного права, а Закон України «Про Національну гвардію України» залишається фрагментарним і концептуально незавершеним. Автор переконливо доводить, що цей базовий законодавчий акт, виконуючи регуляторну функцію, вичерпно не охоплює нові виклики воєнного стану, що виявляється у відсутності чітких положень щодо застосування сили, меж повноважень з обмеження прав і свобод громадян, а також невизначеності ролі цього військового формування з правоохоронними функціями у забезпеченні правопорядку в тилу та прифронтових територіях. Таке критичне осмислення стану нормативно-правового забезпечення діяльності Національної гвардії є важливим кроком до формування комплексної стратегії законодавчого реформування та подолання існуючих прогалин і колізій.

Інноваційним є також авторське бачення необхідності впровадження Концепції розвитку Національної гвардії України, яка має закласти філософію проактивної та комплексної діяльності військового формування з правоохоронними функціями, визначити його місце у структурі суб'єктів безпекової політики держави, уточнити функціональне призначення у протидії військовим, кримінальним та адміністративним загрозам з урахуванням кризових ситуацій і умов воєнного стану, розширити перелік принципів діяльності, посилити профілактичний, аналітичний і комунікаційний напрями роботи та створити основу для послідовної реформи нормативно-правового регулювання. Дисертант не обмежується лише теоретичним обґрунтуванням необхідності такої Концепції, а й пропонує конкретний План дій з удосконалення діяльності Національної гвардії України у сфері забезпечення публічної безпеки та запобігання злочинності (до 2030 р.), який деталізує заходи Концепції й передбачає функціональне розмежування повноважень між Національною гвардією, муніципальною вартою та Національною поліцією, створення аналітичного управління, запровадження системи моніторингу безпекової ситуації, зміну критеріїв оцінки ефективності діяльності з кількісних на якісні, удосконалення інформаційної інфраструктури та розроблення навчальних

програм для особового складу з урахуванням нових викликів, зокрема у сфері кібербезпеки, кризового менеджменту та психології натовпу. Такий стратегічно-прогностичний підхід є важливим внеском у формування довгострокової безпекової політики держави.

Варто також відзначити удосконалене дисертантом поняття завдань Національної гвардії України як довгострокових цілей її організації та діяльності, що формуються з урахуванням функціонального профілю, правової природи та особливостей взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони та спрямовані на досягнення стратегічної мети – захист інтересів держави й громадянина від внутрішніх і зовнішніх загроз шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, публічної безпеки та порядку, територіальної цілісності й недоторканості України. Аналогічно цінним є удосконалене поняття функцій Національної гвардії як сукупності напрямів і дій, за допомогою яких реалізуються завдання, що охоплюють не лише класичні правоохоронні компетенції, але й стратегічне управління, логістичне забезпечення, розвідувальну та інформаційну діяльність, розвиток інституційної спроможності та формування нових механізмів адаптації до умов трансформації національного та міжнародного безпекового середовища. Ці дефініції є методологічно виваженими, концептуально точними та можуть стати основою для подальших наукових досліджень у цій сфері.

Заслуговує на схвалення характеристика організаційної структури Національної гвардії України як системно цілісного та автономного суб'єкта оборонного комплексу, оперативно-територіальні об'єднання якого забезпечують регіональне управління, з'єднання й військові частини виконують бойові завдання, допоміжні елементи гарантують безперервність функціонування, а підрозділи оперативного призначення, зокрема «Гвардія наступу», формують новий підтип військових формувань, співставний за ефективністю з підрозділами Збройних Сил України. Це положення актуалізує дискусію про місце та роль спеціалізованих підрозділів Національної гвардії в

обороні держави та може стати основою для перегляду підходів до їх комплектування, підготовки та матеріально-технічного забезпечення.

Доцільно також підтримати такі пропозиції дисертанта:

– конкретні зміни до Закону України «Про Національну гвардію України», спрямовані на уточнення завдань і функцій, розширення принципів діяльності, конкретизацію повноважень в умовах воєнного стану, удосконалення механізмів взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. Запропоновані зміни є обґрунтованими, детальними та такими, що можуть бути безпосередньо використані у законотворчій діяльності;

– імплементацію позитивного зарубіжного досвіду функціонування військових формувань із правоохоронними функціями, зокрема моделей, у яких забезпечено чітке розмежування компетенцій між військовими й правоохоронними органами, прозорі механізми їх залучення до виконання завдань у сфері публічної безпеки, належну правову регламентацію повноважень та багаторівневу систему демократичного контролю – парламентського, судового і громадського.

Таким чином, наукова новизна дисертаційного дослідження Д.О. Шлеги є очевидною, переконливо обґрунтованою та має вагоме значення як для розвитку теорії адміністративного права, так і для вдосконалення практики функціонування Національної гвардії України в умовах сучасних викликів національній безпеці держави.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих у дисертації результатів є очевидним і багатоаспектним, що підтверджується можливістю їх безпосереднього використання у різних сферах діяльності.

У сфері правотворчості висновки та пропозиції дисертанта можуть бути використані для вдосконалення чинного адміністративного законодавства, зокрема положень Закону України «Про Національну гвардію України». У правозастосовній практиці результати дослідження можуть використовуватися керівництвом та посадовими особами Національної гвардії України для

удосконалення організації її діяльності, підвищення ефективності виконання покладених завдань, оптимізації взаємодії з іншими суб'єктами сектору безпеки і оборони. У науково-дослідній сфері результати дисертації можуть бути основою для подальших досліджень проблем адміністративно-правового забезпечення діяльності Національної гвардії України та інших військових формувань з правоохоронними функціями. Запропоновані автором понятійно-категоріальний апарат, методологічні підходи, класифікації завдань і функцій, принципів організації та діяльності можуть використовуватися іншими дослідниками при розробці суміжної проблематики. В освітньому процесі положення дисертації можуть бути використані при підготовці навчально-методичних матеріалів та викладанні навчальних дисциплін «Адміністративне право України», «Адміністративна відповідальність», «Публічне адміністрування» тощо у закладах вищої освіти МВС України та класичних університетах юридичного профілю. Результати дослідження можуть також використовуватися в системі професійної підготовки та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії України, зокрема при підготовці командних кадрів.

Апробація результатів дослідження підтверджує їх визнання науковою спільнотою. Основні положення дисертації оприлюднені автором у виступах на міжнародних науково-практичних конференціях, опубліковані в чотирьох статтях у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, та двох тезах наукових доповідей. Публікації розміщені у відкритому доступі, мають DOI, що забезпечує їх доступність для наукової спільноти та можливість верифікації результатів дослідження.

Мова та стиль викладу матеріалу відповідають вимогам наукового дискурсу. Дисертант послуговується науковою термінологією, уникає невизначених та двозначних формулювань, дотримується правил цитування та посилання на джерела. Текст дисертації є зрозумілим для фахівців у галузі адміністративного права та доступним для практичних працівників, що підвищує його практичну значущість.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, встановлених чинним законодавством.

В ході вивчення матеріалів дисертаційного дослідження Шлеги Д.О. не виявлено фактів порушення академічної доброчесності. Дисертант коректний у здійсненні наукової полеміки, у рецензованій роботі наведені посилання на джерела інформації – ідеї, твердження, відомості, розробки, які згадані у тексті дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації. Поряд із зазначеними позитивними моментами у рецензованому дослідженні, як і в будь-якій по-справжньому творчій праці, в роботі Шлеги Д.О. містяться деякі дискусійні положення та положення, які потребують уточнення, а отже загальна позитивна оцінка дисертації не виключає певних зауважень і побажань, які носять рекомендаційний характер і можуть бути використані автором у подальших наукових дослідженнях.

1. Дисертант, змістовно розглянувши етапи становлення і розвитку Національної гвардії України крізь призму різних історичних періодів (підрозділ 1.1), на жаль не приділяє достатньої уваги виокремленню конкретних недоліків адміністративно-правового статусу відповідних формувань, характерних для окремих етапів їх розвитку. На наш погляд, більш детальне окреслення таких недоліків, зокрема прогалин у нормативно-правовому регулюванні, колізій у визначенні повноважень, проблем організаційного забезпечення та міжвідомчої взаємодії, дозволило б глибше проаналізувати еволюцію адміністративно-правового статусу Національної гвардії України та посилити аргументацію щодо необхідності його вдосконалення на сучасному етапі. Крім того, узагальнення історичних помилок дозволило б чіткіше окреслити напрями подальшого розвитку законодавства, спрямованого на підвищення ефективності діяльності Національної гвардії України та її спроможності протидіяти зовнішнім і внутрішнім загрозам.

2. На стор. 81-82 дисертант констатує наявність дублюючих повноважень Національної гвардії України, тоді як на стор. 49-50 зазначається, що

Національна гвардія України не дублює функцій Національної поліції, а, навпаки, розширює спектр державних можливостей у сфері правоохоронної діяльності. Внаслідок цього вбачається певна непослідовність у викладенні авторської позиції щодо співвідношення повноважень Національної гвардії України та інших правоохоронних органів, що потребує уточнення в ході публічного захисту. Зокрема, доцільним видається розмежування характеру такого «дублювання». На нашу думку, виокремлення випадків нормативного перетину окремих повноважень від функціональної взаємодоповнюваності діяльності Національної гвардії України та Національної поліції України дозволило б уникнути подвійного тлумачення відповідних положень і посилити аргументацію щодо особливостей адміністративно-правового статусу Національної гвардії України.

3. У підрозділі 2.3 дисертант нерідко оперує категорією «ефективність діяльності Національної гвардії України» (стор. 118, 119, 121, 123), однак при цьому не пропонує власного авторського бачення змісту цього поняття та не розкриває критеріїв чи показників, за якими така ефективність може бути оцінена. У зв’язку з цим, використання зазначеної категорії при аналізі принципів організації та діяльності, а також структури Національної гвардії України у контексті підвищення ефективності її функціонування виглядає певною мірою дискусійним. Відсутність чіткого бачення ускладнює сприйняття окремих теоретичних положень і практичних рекомендацій, що потребує додаткового роз’яснення та аргументації під час публічного захисту дисертації. Разом із тим зазначене зауваження має уточнювальний характер і не знижує загальної наукової цінності роботи, а радше відкриває простір для подальшої наукової дискусії та поглиблення дослідження проблем ефективності діяльності Національної гвардії України.

4. Продовжуючи порушене питання щодо ефективності діяльності Національної гвардії України, доцільним видається більш чітке обґрунтування того, яким саме чином деталізація та розширення системи принципів здатна вплинути на підвищення ефективності діяльності Національної гвардії України,

удосконалення механізмів реалізації її повноважень, посилення міжвідомчої взаємодії та забезпечення балансу між публічними інтересами і правами людини. Подібне пояснення в межах дисертації висвітлено фрагментарно, що ускладнює оцінку практичної результативності запропонованих змін і залишає відкритим питання щодо їх реального впровадження в правозастосовну діяльність.

5. З огляду на наявність у дисертації пропонованих змін і доповнень до положень Закону України «Про Національну гвардію України» (наприклад, стор. 110, 129), вбачається доцільним подати відповідні пропозиції у вигляді окремого додатку до дисертаційної роботи. Таке структурне рішення сприяло б кращій наочності та систематизації авторських законодавчих ініціатив, полегшило б сприйняття й практичне використання запропонованих положень суб'єктами правотворчої та правозастосовної діяльності. Винесення законодавчих пропозицій в окремий додаток посилить практичну спрямованість роботи та підвищити її прикладну цінність.

Водночас наявність таких зауважень не применшує наукового внеску здобувача, не знижує загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості. Навпаки, вони свідчать про актуальність обраної тематики, складність досліджуваної проблематики та наявність наукової дискусії щодо окремих положень, винесених на захист, що є характерною ознакою повноцінного та змістовного наукового дослідження. Висловлені зауваження та побажання відкривають простір для подальшої наукової дискусії та поглиблення дослідження проблем діяльності Національної гвардії України.

Загальний висновок. Загалом є достатні підстави для висновку про те, що представлена на рецензування дисертація Шлеги Дениса Олексійовича «Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України» є самостійною та завершеною науковою працею, а сформульовані у ній наукові результати містять елементи наукової новизни, які мають теоретичне і практичне значення для науки адміністративного права та практичної діяльності Національної гвардії України. Дисертаційне дослідження відповідає вимогам

Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 08 квітня 2025 року № 426), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами і доповненнями від 03 травня 2024 року № 507) та наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 31 травня 2019 року № 759), а її автор, Шлега Денис Олексійович, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Рецензент - заступник директора
з освітньої та науково-дослідної діяльності
навчально-наукового інституту підготовки
фахівців для підрозділів кримінальної
поліції імені Е.О. Дідоренка Донецького
державного університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, професор **Ольга МЕРДОВА**